

**MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE
HRVATSKE VODE**

**VODIČ ZA PRIPREMU ANALIZE TROŠKOVA
I KORISTI VODNO-KOMUNALNIH
PROJEKATA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Zagreb, listopad 2012.

Sadržaj

1.	Uvod.....	2
2.	Financijska analiza.....	3
2.1	Opći pristup.....	3
2.2	Ocjena trenutne financijske situacije.....	3
2.3	Analiza potražnje	4
2.4	Kapitalni troškovi, troškovi amortizacije i redoviti (operativni) troškovi : s projektom i bez projekta.....	5
2.4.1	Kapitalni troškovi.....	5
2.4.2	Stope amortizacije	6
2.4.3	Redoviti (operativni) troškovi	6
2.5	Načela određivanja cijena	7
2.5.1	Zahtjevi	7
2.5.2	Povrat amortizacije	8
2.5.3	Strukture i visine cijena.....	8
2.6	Parametri za određivanje financijske održivosti	10
2.7	Izračun financijske pomoći EU.....	11
2.7.1	Upute iz Radnog dokumenta br. IV.....	11
2.7.2	Aspekti koje treba uzeti uobzir	11
3.	Ekonomska ocjena.....	13
3.1	Opći pristup.....	13
3.2	Pretvaranje financijskih cijena u ekonomske cijene	13
3.2.1	Fiskalne korekcije	13
3.2.2	Cijene u sjeni	13
3.3	Izračun ekonomskih troškova projekta.....	14
3.4	Izračun ekonomskih koristi projekta.....	14
3.4.1	Vrste koristi.....	14
3.4.2	Uštede u troškovima resursa za korisnika	15
3.4.3	Koristi po okoliš.....	16
3.4.4	Uštede u troškovima resursa: Pružatelj usluge.....	17
3.5	Sažetak.....	18
3.6	Rezultati ekonomske ocjene	19

1. Uvod

Namjera ovog vodiča jest definirati opće pretpostavke prilikom izrade analize troškova i koristi te omogućiti određenu fleksibilnost koja odražava različitosti među vodno-komunalnim projektima. Vodič nije zamišljen kao popis detaljnih pravila i u tom smislu pokriva sljedeće teme:

- Financijska analiza:
  - Ocjena trenutne financijske situacije;
  - Analiza potražnje;
  - Procjena kapitalnih i redovitih (operativnih) troškova;
  - Načela određivanja cijene;
  - Održivost i priuštivost;
  - Izračun financijske pomoći EU-a.

- Ekonomska ocjena:
  - Pretvaranje financijskih cijena u ekonomske cijene;
  - Troškovi projekta;
  - Koristi od projekta i njihovo kvantificiranje.

Analiza troškova i koristi za velike projekte ima dvostruku svrhu. Kao prvo, mora se pokazati da je projekt poželjan s ekonomskog gledišta i da pridonosi ciljevima regionalne politike EU-a. Kao drugo, treba dokazati da je potreban doprinos iz Fondova kako bi projekt bio financijski održiv. Na temelju toga treba odrediti odgovarajuću razinu pomoći.

Analiza troškova i koristi je neophodan alat za ocjenu ekonomskih koristi projekata. U pravilu treba ocijeniti sve učinke: financijske, ekonomske, socijalne, ekološke itd. Cilj analize troškova i koristi je identificirati sve moguće učinke i dodijeliti im određenu novčanu vrijednost kako bi se odredili troškovi i koristi projekta. Potom se rezultati objedinjuju (neto koristi) i donose se zaključci o tome je li projekt poželjan i vrijedi li ga provesti. Troškove i koristi treba ocjenjivati na inkrementalnoj osnovi, razmatrajući razliku između scenarija s projektom i alternativnog scenarija bez projekta.

2. Financijska analiza

2.1 Opći pristup

Financijska analiza određenog projekta mora sustavno obuhvatiti sljedeće stavke:

- Ocjena trenutne financijske situacije;
- Analiza potražnje;
- Inkrementalni kapitalni i redoviti (operativni) troškovi povezani s projektom;
- Načela određivanja cijena;
- Buduća financijska održivost i priuštivost usluga;
- Izračun financijske pomoći EU-a (stopa financijskog manjka)

Glavni aspekti koje treba razmotriti pri pripremi projekta u sklopu ove analize su:

- Osiguranje financijske održivosti s naglaskom na razvoju odgovarajuće politike određivanja cijena koja odražava potrebe za održivošću, ali unutar granica priuštivosti;
- Metoda izračuna stope financijskog manjka za financijsku pomoć EU-a.

Temelj za ocjenu je prepušten državi članici, ali korištena metoda mora osigurati da se za svaki projekt u svakom pojedinom sektoru koriste iste temeljne pretpostavke. Premda su pretpostavke za ocjenu u nadležnosti države članice, opći okvir daju Vodiči EU-a (uključujući Radni dokument br. IV) i direktive EU-a koje pružaju prateća načela. Predloženi temeljni okvir za provedbu financijske analize trebao bi izgledati na sljedeći način:

Pretpostavka	Zahtjev
Referentno razdoblje	➤ 30 godina uključujući razdoblje građenja, pri čemu je početna godina godina prijave projekta
Diskontna stopa	➤ 5% (realna)
Temelj	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Za pitanja financijske održivosti : Sve operacije u tekućim cijenama; ➤ Za potrebe financiranja (stopa financijskog manjka): Usporedba na inkrementalnoj osnovi scenarija s projektom sa scenarijem bez projekta (trenutno stanje operacije) u stalnim cijenama. <p><i>(Kako bi se osigurao visok stupanj dosljednosti, treba koristiti opće smjernice vezane uz očekivane stope inflacije kao i realni rast stavaka kao što su plaće i električna energija - odrediti izvor na državnoj razini)</i></p>

2.2 Ocjena trenutne financijske situacije

Ovaj dio treba uključivati pregled trenutne financijske situacije (za usluge vodoopskrbe i odvodnje). Taj pregled treba uključivati barem tri (3) zadnje financijske godine i obraditi glavna financijska izvješća i njima prateće priloge. Ciljevi takvog pregleda trebaju biti:

- Utvrđivanje financijske situacije pružatelja usluge kako bi se mogao izraditi projekt bez scenarija;
- Razumijevanje situacije s redovitim (operativnim) troškovima (zasebno za svaku uslugu) kako bi se mogle napraviti projekcije za scenarij s projektom i scenarij bez projekta koje u obzir uzimaju prostor za poboljšanja ili potrebu za dodatnim trošenjem;
- Razumijevanje načela vrednovanja imovine i korištenja amortizacije;
- Određivanje visine cijene kojom se ostvaruje pun povrat troškova;
- Razumijevanje politike određivanja cijena u odnosu na razlike među skupinama potrošača i stope naplate.

Ocjena treba biti provedena na temelju sljedećeg:

Pretpostavka	Zahtjev
Opseg	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Za pružatelja komunalne usluge (jedino djelatnosti vodoopskrbe i odvodnje) utvrditi postojeće redovite (operativne) troškove, prihodnu osnovicu, vrijednost imovine i razinu zaduženosti. ➤ Za jedinicu lokalne samouprave utvrditi sposobnost osiguravanja lokalnog sufinanciranja
Trajanje	➤ Zadnje 3 godine

2.3 Analiza potražnje

Ovaj dio obuhvaća zahtjeve analize potražnje u svrhu financijske ocjene projekta. Analizu potražnje treba promatrati kao temelj za potrebe projektiranja pri čemu se mijenjaju jedino izlazni parametri u skladu sa stvarnim potrebama.

Za potrebe financijske analize, analiza potražnje treba obuhvaćati i postojeće potrošače i potrošnju uslijed novog priključenja proizašlog iz projekta. Analiza potražnje mora:

- obuhvatiti (i) područje obuhvaćeno projektom (uglavnom za potrebe troškova projektiranja i redovitih (operativnih) troškova), (ii) cjenovnu zonu i (iii) operativnu zonu pružatelja komunalnih usluga (ako se razlikuje od cjenovne zone);
- razlikovati različite kategorije cijena;
- kada se koristi mješovita struktura cijena (fiksni i varijabilni dio), u prognozi potreba treba odrediti i broj priključaka.

Pri izradi analize potražnje u obzir treba uzeti sljedeća načela, a sama analiza treba biti izrađena tako da pruži niže navedene rezultate.

Načelo	Zahtjev
Temelj	➤ Ekstrapolacija utemeljena na prošlim (3 godine) obrascima potrošnje, uzimajući u obzir nove priključke u sklopu predloženog projekta
Potrošnja u kućanstvima	➤ Usuglašeni (praktički statičan) broj stanovnika uz potrošnju na početnim razinama (l/st/d). Mogućnost korištenja elastičnih cijena / prihoda ili ostalih sredstava za predviđanje potrošnje po stanovniku.
Potrošnja u ne-kućanstvima	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Prognoza na temelju izračunate očekivane stope gospodarskog rasta uzimajući u obzir regionalne faktore; ➤ Analizu treba provesti na razini pod-sektora (industrija, trgovina, turizam, javne ustanove, gdje je to moguće); ➤ Očekivana specifična kretanja (u industriji/turizmu) treba koristiti jedino ako su u potpunosti potvrđena.

Rezultat	Specifikacija
Potrošnja vode	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Godišnje po sektoru s mjesečnim profilom potrošnje kad postoje znatne sezonske varijacije u potražnji; ➤ Iskazana u obliku m³ godišnje, m³ dnevno (prosjeck)
Proizvodnja	➤ Potrošnja plus dodaci za tehničke i netehničke gubitke (promjene u tim

Rezultat	Specifikacija
vode	dodacima trebaju biti usklađene s planiranim programima ulaganja); ➤ Iskazana u obliku m ³ godišnje.
Ispuštanje otpadnih voda	➤ Godišnje po sektoru s mjesečnim profilom potrošnje kad postoje znatne sezonske varijacije u potražnji; ➤ Iskazano u obliku m ³ godišnje.
Pročišćavanje otpadnih voda	➤ Ispuštanja plus dodaci za infiltraciju i oborinske vode (promjene u tim dodacima trebaju biti usklađene s planiranim programima ulaganja); ➤ Iskazano u obliku m ³ godišnje;

Napomena: Projektiranje će zahtijevati različite rezultate za objekte za proizvodnju i pročišćavanje vode.

2.4 Kapitalni troškovi, troškovi amortizacije i redoviti (operativni) troškovi: s projektom i bez projekta

2.4.1 Kapitalni troškovi

Kapitalne troškove scenarija s projektom treba preuzeti iz Studije izvedivosti i iste treba iskazati zasebno za:

- Vodoopskrbu (proizvodnja, obrada i distribucija), odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, oborinsku odvodnju;
- Osnovne kapitalne troškove, nepredviđene troškove i ostale stavke;
- Građevinske radove i elektrostrojarske radove.

Investicijski profil treba uključivati i zamjenu imovine projekta na kraju njezinog financijskog vijeka, što se vodi kao redoviti (operativni) trošak, kao i ostale instrumente koji bi se proveli u scenariju bez projekta (ili kasnijim fazama).

Izrada procjene kapitalnih troškova projekta je izvan opsega analize troškova i koristi, no troškovi trebaju biti pripremljeni tako da budu dostupne sljedeće informacije za provođenje financijske ocjene projekta:

Stavka	Zahtjev
Kapitalni troškovi	➤ Specificirani u skladu s vrstom infrastrukture za raspodjelu troška za potrebe određivanja cijene i amortizacije i dodataka za zamjenu; ➤ Razlikovanje između vodoopskrbe (proizvodnja, obrada i distribucija), odvodnje otpadnih voda, pročišćavanja otpadnih voda, te oborinske odvodnje;
Troškovna osnovica	➤ Stalne cijene; ➤ Zasebna specifikacija nepredviđenih troškova i ostalih stavaka
Amortizacija i troškovi zamjene	➤ Usuglašen financijski vijek (godine) uz linearnu amortizaciju; ➤ Zamjena imovine projekta na kraju pretpostavljenog financijskog vijeka
Preostala vrijednost	➤ Preostala vrijednost neamortizirane imovine na kraju referentnog razdoblja

2.4.2. Stope amortizacije

I za projekt i za postojeću imovinu treba koristiti standardne stope amortizacije. U pogledu postojeće imovine, trebat će razmotriti:

- opseg u kojemu je imovina već u cijelosti amortizirana, a osobito u odnosu na imovinu koja će biti zamijenjena u sklopu projekta i ostala ulaganja u scenariju bez projekta;

- vrednovanje postojeće imovine u odnosu na zahtjeve obračuna tekućih troškova što može dovesti do viših vrijednosti.

Vezano uz imovinu projekta:

- Stopa bi trebala biti u skladu sa stopama za postojeću imovinu i trebala bi biti realno usklađena među projektima (no određene bi varijacije mogle biti prihvatljive);
- Stope amortizacije se mogu odrediti na temelju inženjerskih predviđanja ili bi se mogla primijeniti stopa dopustiva za potrebe oporezivanja. Međutim, treba osigurati da su korišteni vjekovi realni (i ne predugi).

Stope treba specificirati barem za sljedeće stavke korištenjem linearne amortizacije i koje treba uključiti u račun dobiti i gubitka i izvještaj o novčanom toku (kao nenovčana stavka):

Imovina	Raspon stope amortizacije - godine (postotak)
Građevinski radovi	40 - 50 (2,50% - 2%)
Strojarska oprema	10 - 15 (10% - 6,67%)
Elektrooprema	15 - 20 (6,67% - 5%)

2.4.3 Redoviti (operativni) troškovi

Redovite (operativne) troškove treba procijeniti zasebno za projekt i za postojeći ostatak sustava i za potrebe vodoopskrbe i odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. Ovo potonje razdvajanje je potrebno za potrebe određivanja cijena. Nadalje, svaki trošak treba podijeliti na fiksne i varijabilne troškove i sukladno tome napraviti projekcije. Buduće bi se troškove moglo odrediti na temelju sljedećeg:

- **Projekt** Najbolje inženjerske procjene pri kojima se u obzir uzimaju postojeći operativni troškovi sustava, specifičnosti projekta (crpne stanice itd.) i iskustva s drugih strana (osobito za troškove novih objekata poput onih za pročišćavanje otpadnih voda / obradu mulja i njihovo zbrinjavanje);
- **Postojeći** Na temelju analize novijih troškova i uzevši u obzir rezultate ocjene postojeće financijske situacije (odjeljak 2.2). U analizi treba razmotriti i učinak (uštede) ulaganja u sanaciju/zamjenu na postojeću imovinu.

Pri predviđanju redovitih (operativnih) troškova u obzir se mogu uzeti sljedeći aspekti za koje su potrebne određene centralizirane pretpostavke kao i upute o stupnju fleksibilnosti vezane uz „lokalne pretpostavke“ i određivanje prihvatljivosti tih pretpostavki. Treba razmotriti i detaljnost prezentacije redovitih (operativnih) troškova (u odnosu na potrebe i raspoložive informacije), a u najmanju bi ruku trebalo uključiti sljedeće aspekte i temelj predviđanja (za vodoopskrbu i odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda):

Trošak	Vrsta	Temelj
Radna snaga	Fiksni	➤ Prostor za poboljšanja / dodatni zahtjevi uslijed aktivnosti na projektu;

Trošak	Vrsta	Temelj
		➤ Rast plaća (centralizirana pretpostavka)
Energija	Varijabilni	➤ Proizvedene / ispuštene količine uključujući infiltraciju; ➤ Usklađenost s pretpostavkama o potražnji, uključujući promjene u gubicima i infiltraciji; ➤ Rast cijena (centralizirana pretpostavka)
Kemikalije (Materijal)	Varijabilni	
Održavanje	Fiksni	➤ Postojeće : Prikladnost postojećih rezervi; ➤ Novo: Postotak vrijednosti imovine (linearno ili stalan rast)
Režijski troškovi	Fiksni	
Zbrinjavanje	Varijabilni	➤ Uključuje mulj i ostale naknade za okoliš

2.5 Načela određivanja cijena

2.5.1 Zahtjevi

Glavni naputak EU-a sadržan je u Okvirnoj direktivi o vodama (članak 9(1)), u kojoj su propisana sljedeća dva načela:

- Pun povrat troškova uključujući (novčani) povrat amortizacije što je podložno ograničenjima priuštivosti;
- Načelo „onečišćivač plaća“.

Opći je cilj osigurati financijsku održivost sektora. Osim primjene načela „onečišćivač plaća“, naputak EU-a ne predviđa načela određivanja cijena u odnosu na omjere obuhvaćene fiksnim i varijabilnim naknadama ili različitom stopom između različitih skupina potrošača.

Trenutna načela određivanja cijena u Hrvatskoj omogućuju primjenu cijena kojima se ostvaruje pun povrat troškova, čime se može smatrati usklađenom s primjenom načela EU-a. Međutim, stvarno usvajanje cijene kojom se ostvaruje pun povrat troškova je manje jasno, naročito u odnosu na:

- povrat amortizacije (u novčanom obliku) imovine financirane bespovratnim sredstvima;
- opseg u kojemu se komponenta komunalne naknade za razvoj unutar cijene može smatrati kao povrat amortizacije;
- opseg u kojemu svi redoviti (operativni) troškovi mogu nastati u odnosu na rezerve za održavanje i vrednovanje postojeće imovine.

Načela određivanja cijena u Hrvatskoj omogućuju i da se primijeni struktura fiksne i varijabilne cijene, i kao različite stope za različite skupine potrošača. Trenutno su potrošači koji ne spadaju u kategoriju kućanstava suočeni s većim naknadama nego potrošači u kategoriji kućanstava. Nije jasno predstavlja li ova razlika (i) cijenu s punim povratom troškova za potrošače van kategorije „kućanstva“ ili (ii) primjenu načela „onečišćivač plaća“ ili (iii) kombinaciju toga dvoga. To treba potvrditi i utvrditi na razini poduzeća za vodoopskrbu i/li odvodnju.

2.5.2 Povrat amortizacije

U literaturi nije izravno propisan potrebiti opseg povrata amortizacije projektne imovine, ali su pružene općenite upute:

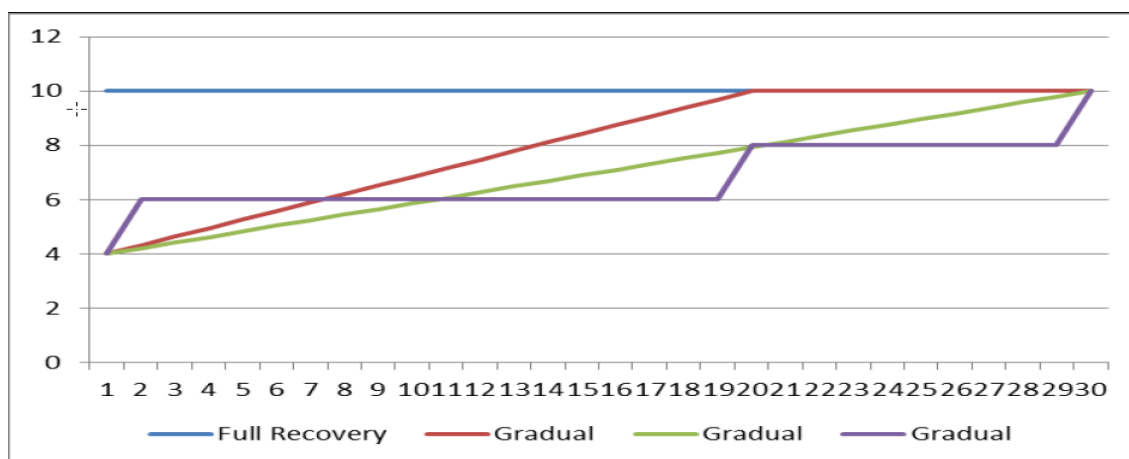
- vraćen znatan udio;
- vraćen u mjeri u kojoj je to moguće unutar granica priuštivosti.

Dugoročna financijska održivost bi trebala diktirati da se iz cijena vrati (u novčanom obliku) sva amortizacija. Međutim, u kontekstu Hrvatske (i mnogih drugih država članica), prepoznato je da takva načela mogu dovesti do problema po pitanju priuštivosti ili do društveno-političkih problema zbog potrebe uvođenja vrlo velikog povećanja cijena. U tom svjetlu, pitanja kratkoročne financijske održivosti dobivaju veću važnost. Kratkoročna financijska održivost u najmanju ruku zahtijeva da se vrati dovoljan iznos amortizacije kako bi se interno financirala (bez pribjegavanja financiranju velikim zaduživanjem) zamjena imovine projekta kada za to dođe vrijeme, pri čemu se to osobito odnosi na kratkotrajnu imovinu poput elektrostrojarske opreme.

U tom svjetlu (i u kontekstu različitih cijena u Hrvatskoj za potrošače u kategoriji kućanstava i one van te kategorije), treba razmotriti treba li potrošačima van kategorije kućanstava (koji ne podliježu ograničenjima priuštivosti) odmah naplatiti cijenu s punim povratom troškova i primjenjuju li se ograničenja o povratu amortizacije jedino na potrošače u kućanstvima. Uz to, treba donijeti odluku o dva pitanja:

- kada treba postići pun povrat troškova;
- trebaju li unutar tog razdoblja cijene jednoobrazno rasti ili se trebaju mijenjati postupno.

Neke od različitih opcija su prikazane u nastavku.

(Full recovery - Puni povrat; Gradual - Postupno)

2.5.3 Strukture i visine cijena

Nacionalni zakonski propisi o naknadama i specifična narav lokalnih ekonomija / tržišta vodoopskrbe i odvodnje znači da u sklopu politike određivanja cijena posebnu pažnju valja pridati sljedećim aspektima kako bi se osigurala usklađenost s načelom „onečišćivač plaća“:

- Izjednačavanje glavnih cijena za potrošače u kućanstvima i potrošače van te kategorije.

Može se tvrditi da bi, budući da potrošači van kategorije kućanstva moraju svoje otpadne vode podvrgnuti prethodnom pročišćavanju do razine jednake onoj za kućanstva, u volumetrijskoj strukturi cijena trebalo koristiti slične visine naknada. To ne mora biti tako u mnogim slučajevima, za koje treba odrediti sljedeće:

- Na razini projekta, opseg u kojem postojeća (i buduća) visina cijene za potrošače van kategorije kućanstva predstavlja cijenu kojom se ostvaruje puni povrat troškova (ne uključujući načelo „onečišćivač plaća“). Time će se odrediti treba li cijene sniziti ili povećati.
- Na državnoj razini bi bila potrebna odluka o okvirnoj politici kako bi se odredilo okvirno vremensko razdoblje unutar kojega treba uskladiti cijene.

➤ Primjena načela „onečišćivač plaća“

Ovime bi trebalo osigurati da velike industrije i sezonski korisnici plate za svu dodatnu korištenu (postojeću i novu) infrastrukturu (ili kapacitet). U praktičnom smislu, to može zahtijevati da se u cjelokupnu naknadu za te konkretne korisnike uključi amortizacija i troškovi financiranja povezane imovine. U većini se slučajeva može smatrati da na varijabilne i ostale fiksne troškove unutar redovitih (operativnih) troškova ne djeluju razlike u stupnju onečišćenja.

Načela određivanja cijena treba prepustiti Projektu, no kako bi se osigurala usklađenost sa zahtjevima EU-a pri određivanju cijene u scenariju s projektom treba se pridržavati sljedećih glavnih načela. Izračun stope financijskog manjka također zahtijeva da se odredi cijena za scenarij bez projekta koja se može uzeti ili kao postojeća cijena ili korigirana postojeća cijena kojom se ostvaruju slični profiti (poslovne marže) kao i u scenariju s projektom.

Povrat	Cilj
Povrat redovitih (operativnih) troškova	➤ Potpuno s neposrednim učinkom, uključujući, gdje je to primjenjivo, troškove servisiranja duga
Povrat amortizacije	➤ Podložno ograničenjima priuštivosti, treba ostvariti sljedeće ciljeve: <ul style="list-style-type: none"> ○ Potpuno uključivanje amortizacije u cijene između 25. i 30. godine referentnog razdoblja; ○ Puni povrat amortizacije tijekom razdoblja trajanja projekta u visini između 50% i 60% (treba usuglasiti osnovicu za izračun)
Usklađivanje cijena	➤ Jedinstvene visine naknada za potrošače u kategoriji kućanstva i potrošače van te kategorije treba ostvariti do kraja referentnog razdoblja (podložno ograničenjima priuštivosti)
Granica priuštivosti	➤ Između 2,5% i 3% prosječnog prihoda kućanstva za naknade za vodoopskrbu, odvodnju, ostale naknade i PDV; ➤ Granične vrijednosti se mogu premašiti u posebnim okolnostima i privremeno uz prateći dokaz da se stope naplate mogu održati. ➤ Niže granične vrijednosti se mogu predložiti kada je potreban prostor za povrat troškova (daljnja povećanja cijena) vezanih uz ostale poznate investicijske potrebe u srednjem i dugom roku. Takva smanjenja ne bi trebala imati utjecaj na financijsku održivost, a ako se jave problemi, tada treba razmotriti ponovno određivanje prioriteta investicijskih strategija.
Načelo „onečišćivač plaća“	➤ Posebne naknade koje odražavaju puni trošak usluge koje treba primijeniti na sezonska i izrazito onečišćujuća ispuštanja. Takve povrate treba uzeti u obzir pri određivanju razine cijena za ostale potrošače.

2.6 Parametri za određivanje financijske održivosti

Glavni parametri korišteni za određivanje financijske održivosti su:

- Stanje novčanog toka uz zahtjev da projekt općenito (i u većini godina) ostvari kumulativno pozitivni novčani saldo;

Analiza novčanog toka može se provesti ili na razini projekta ili na razini poduzeća (unutar istog uslužnog odjela ako se poduzeće bavi većim brojem djelatnosti). Puna ocjena na razini projekta može bi se smatrati prihvatljivom kad se pokaže da je projekt gotovinski pozitivan, zbog čega bi pozitivno djelovao na poduzeće. Ipak, poželjnija bi opcija bila analiza na razini poduzeća (a i stoga što su te informacije potrebne za izračun cijena).

Analiza novčanog toka bi zahtijevala izradu (na godišnjoj osnovi tijekom razdoblja ocjenjivanja) računa dobiti i gubitka, bilance i izjave o izvorima i korištenju sredstava (izjava o novčanom toku). Analizu se

preporuča provesti u tekućim cijenama. Kada se koriste opcije korištenja tekućih cijena, uobičajena je praksa preformulirati glavne pokazatelje u stalnim cijenama.

- Pokazatelji financijske uspješnosti FRR/C i FRR/K uz pomoć Zajednice i bez pomoći Zajednice

Održivost i potreba za financijskom pomoći su opravdani kada su pokazatelji negativni prije pomoći a pozitivni nakon pomoći. Temelj za izračun pokazatelja FRR/C i FRR/K je sljedeći:

FRR/C	Odljevi	Redoviti (operativni) troškovi i kapitalni troškovi bez nepredviđenih troškova
	Priljevi	Redoviti (operativni) prihodi i preostala vrijednost
FRR/K	Odljevi	Redoviti (operativni) troškovi; otplata zajmova, plaćanje kamata i otplata glavnice
	Priljevi	Redoviti (operativni) prihodi, preostala vrijednost

Pored zahtjeva propisanih analizom EU, financijska se održivost može ocijeniti i korištenjem drugih pokazatelja na razini projekta i razini poduzeća.

Postizanje financijske održivosti treba dokazati na temelju sljedećeg:

Pokazatelj	Cilj
Dobit od redovitih poslovnih aktivnosti	➤ Pozitivni EBDITA (dobit prije odbitka (rashodnih) kamata, poreza na dobit i troškova) u svakoj godini
Kumulativni novčani tok	➤ Cijelo vrijeme treba održati pozivni novčani saldo, uključujući rezerve za troškove zamjene i financijsku pomoć za dugove
Povrat amortizacije	➤ Kako propisuju načela određivanja cijena, potrebno je: <ul style="list-style-type: none"> o potpuno uključivanje amortizacije u cijene između 25. i 30. godine referentnog razdoblja; o puni povrat amortizacije tijekom razdoblja trajanja projekta u visini između 50% i 60% (treba usuglasiti osnovicu za izračun)

2.7 Izračun financijske pomoći EU

2.7.1 Upute iz Radnog dokumenta br. IV

Izračun stope financijskog manjka treba provesti na inkrementalnoj osnovi usporedbom scenarija s projektom i scenarija bez projekta.

Korak 1. Stopa financijskog manjka se izračunava kao:

$$R = (DIC - DNR) / DIC$$

gdje je

- DIC diskontirani investicijski trošak;
- DNR diskontirani neto prihod = diskontirani prihod - diskontirani redoviti (operativni) troškovi + diskontirana preostala vrijednosti

Korak 2. Izračun iznosa iz odluke (DA):

$$DA = EC * R$$

gdje je

- EC prihvatljivi trošak.

Korak 3. Izračun (maksimalnog) iznosa bespovratnih sredstava:

$$\text{EUgrant} = \text{DA} * \text{Max CRpa}$$

gdje je

- Max CRpa je najviši iznos doprinosa Zajednice na razini prioritetne osi.

2.7.2 Aspekti koje treba uzeti u obzir

Pri izračunu stope financijskog manjka treba se pridržavati sljedećih načela:

Komponenta	Aspekti
Diskontirani prihod	Temelj za određivanje prihoda: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Inkrementalni (razlika između scenarija s projektom i scenarija bez projekta); ➤ Fakturirani prihod (umjesto naplaćenog) ali bez općinskih naknada za razvoj i transfernih plaćanja prema Hrvatskim vodama (trebaju biti ista i u scenariju s projektom i u scenariju bez projekta)
Diskontirani redoviti (operativni) troškovi	Redoviti (operativni) troškovi trebaju biti razmatrani kao: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Inkrementalni (razlika između scenarija s projektom i scenarija bez projekta); ➤ Ne uključuju promjene u obrtnom kapitalu ili financijskim naknadama; ➤ Uključuju troškove zamjene
Diskontirana preostala vrijednost	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Preostala vrijednost (neto knjigovodstvena vrijednost) imovine projekta
Diskontirani investicijski troškovi	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uključuju prihvatljive i neprihvatljive troškove i nematerijalnu imovinu; ➤ Ne uključuju nepredviđene troškove; ➤ Iskazuju se u stalnim cijenama

3. Ekonomska ocjena

3.1 Opći pristup

Ekonomskom ocjenom projekta potrebno je obuhvatiti sljedeće:

- Pretvaranje financijskih cijena u ekonomske cijene;
- Izračun ekonomskih troškova projekta;
- Procjena i ocjena ekonomskih koristi.

Svrha ekonomske ocjene je odrediti održivost projekta u pogledu njegove vrijednosti za društvo, a ne s financijskog gledišta.

Kao i kod financijske analize, temelj ekonomske ocjene je prepušten državi članici, pri čemu je jedini zahtjev da se iste temeljne pretpostavke koriste za svaki projekt u svakom pojedinom sektoru.

Predloženi osnovni okvir za provođenje ekonomske ocjene trebao bi biti sljedeći:

Pretpostavka	Zahtjev
Referentno razdoblje	➤ 30 godina uključujući razdoblje građenja, pri čemu je početna godina godina prijave projekta
Diskontna stopa	➤ 5% (realna)
Cijene	➤ Stalne cijene, s uputom da obuhvaćaju realno povećanje stavaka kao što su plaće i električna energija, kako bi se osigurao visok stupanj dosljednosti
Primjena cijena u sjeni (konverzijski faktori)	➤ Izbacivanje PDV-a i ostalih transfernih plaćanja ➤ Pretpostavka da su financijski i ekonomski troškovi isti (otvorena konkurentna tržišta) uz primjenu konverzijskog faktora 1

3.2 Pretvaranje financijskih cijena u ekonomske cijene

3.2.1 Fiskalne korekcije

Kako je propisano Radnim dokumentom br. IV, iz troškova se isključuju neizravni porezi (i koristi). Neizravni porezi uglavnom obuhvaćaju PDV ali i subvencije i transferna plaćanja.

3.2.2 Cijene u sjeni

Svrha korištenja cijena u sjeni je ukloniti tržišne poremećaje iz računovodstvenih (financijskih) cijena. Cijene u sjeni se koriste kao faktor za troškove (i koristi, gdje je primjenjivo). Mogu se koristiti ili primjenom jedinstvenog standardnog konverzijskog faktora ili se može koristiti razrađeniji pristup na razini sektora ili faktori konverzije komponente troška. Ovo potonje zahtijeva detaljno razumijevanje kapitalnih i redovitih (operativnih) troškova projekta, uključujući sastav troškova (kapitalni i operativni) između kvalificiranog i nekvalificiranog rada i uvezene i domaće robe. Takve su informacije rijetko dostupne, pa se stoga u fazi pripreme projekta pretpostavke korištene za ovakvu raščlambu često mogu smatrati izrazito subjektivnima.

Pretpostavka	Vodič EU i uobičajena praksa	
Cijene u sjeni	EU	➤ Vodič o razlozima primjene konverzijskih faktora i metodologiji za izračun plaća u sjeni
	Praksa	➤ U većini država članica cijene u sjeni se ne koriste (koristi se faktor 1) uz argument pripadnosti jedinstvenom otvorenom konkurentnom tržištu koje omogućuje slobodan transfer dobara i usluga; ➤ U nekim državama se koriste plaće u sjeni i ponekad se radi razlika između kvalificirane i nekvalificirane radne snage.

3.3 Izračun ekonomskih troškova projekta

Troškovi projekta trebaju uključivati kapitalne troškove (uključujući troškove zamjene) i povećane redovite (operativne) troškove (ne uključujući učinak na uštede). Isti se mogu uzeti iz financijske analize uz primjenu, prema potrebi, konverzijskih faktora i prilagodbi zbog fiskalnih korekcija (vidi odjeljak 3.2). Analiza troškova u zadnjoj godini ocjene projekta treba uključivati (kao negativnu vrijednost) preostalu vrijednost imovine projekta. Preostala se vrijednost može odrediti linearno kao omjer razdoblja ocjene projekta i očekivanog ekonomskog (financijskog) vijeka imovine. Preostalu vrijednost korištenu za ekonomsku ocjenu treba izvoditi dosljedno s onom korištenom u financijskoj analizi.

Ekonomski troškovi projekta trebaju biti preuzeti iz financijske analize projekta i sadržavati sljedeće stavke:

Pretpostavka	Zahtjev
Kapitalni troškovi	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kapitalni troškovi projekta (bez PDV-a i rezervi namijenjenih za očekivani porast cijena); ➤ Troškovi zamjene imovine projekta
Redoviti (operativni) troškovi	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Povećani redoviti (operativni) troškovi (operativni troškovi „s projektom“ umanjeni za operativne troškove „bez projekta“) i bez ušteda povezanih s uspješnošću proizašlih iz projekta
Preostala vrijednost imovine projekta	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kako je određena u financijskoj analizi

3.4 Izračun ekonomskih koristi projekta

3.4.1 Vrste koristi

Nema preciznih uputa o vrstama koristi i kvantificiranju/nekvantificiranju koristi za projekte u sektoru vodoopskrbe i odvodnje. Prema međunarodnim iskustvima i pristupu korištenom u većini država članica, tri su glavne ekonomske koristi:

- uštede u troškovima resursa za korisnika;
- koristi za okoliš;
- uštede u troškovima resursa za pružatelja usluge.

Mogu se javiti dodatne ekonomske koristi za provedbu projekata unaprjeđivanja vodoopskrbe i odvodnje, ali se one obično ne kvantificiraju. Te koristi mogu uključivati koristi po zdravlje i višestruke učinke na lokalnu ekonomiju, kao i neke manje opipljive koristi po okoliš. U sklopu predloženog temelja za ocjenu, predlaže se sljedeće:

- Koristi po zdravlje se ne kvantificiraju zbog poteškoća u određivanju jasne uzročno- posljedične veze.
- Općenito, u kontekstu regionalnih ekonomija, ne očekuje se da će pojedinačni projekti biti značajni, pa se stoga očekuje da će bilo kakvi višestruki učinci za vrijeme provedbe biti mali. Iz tog se razloga ova potencijalna korist općenito ne kvantificira.
- Do koristi po okoliš može doći i zbog smanjivanja ispuštanja metana i ostalih stakleničkih plinova. Do smanjenog ispuštanja metana može naročito doći uslijed poboljšanja u gospodarenju muljem. Kada poboljšanja u gospodarenju muljem čine znatan udio u troškovima projekta, bilo bi prikladno tu korist kvantificirati. Korist se može kvantificirati izračunom količine emisija metana u scenariju s projektom i scenariju bez projekta. Ekonomska se vrijednost može odrediti korištenjem vrijednosti učinka za emisije metana (ako se može pronaći prikladna vrijednost) ili se može izvesti na temelju jednakovrijednih emisija CO₂ za koje se cijena trgovanja emisijama može iskoristiti kao zamjenska vrijednost za njezinu ekonomsku korist.

3.4.2 Uštede u troškovima resursa za korisnika

Ova ekonomska korist kvantificira koristi za kućanstvo kad je izveden novi priključak na sustav vodoopskrbe i/ili odvodnje. Ekonomska se metodologija temelji na pristupu uštede u troškovima resursa, pri čemu se ekonomska korist određuje kao troškovi koje bi kućanstvo imalo u scenariju bez projekta. Potkomponente ove koristi također kvantificiraju koristi za kućanstvo od poboljšanja u kvaliteti vodoopskrbe.

Za vodoopskrbu:

- **Za nove priključke osigurane projektom** - smanjivanje troška kućanstva koje mora zahvaćati vodu iz vlastitog zdenca u vrtu i svih ostalih troškova kućanstva povezanih s obradom takve vode (npr. filtracija ili prokuhavanje), kao i troška kupovanja vode u boci potrebne za piće ili kuhanje.

Kod određivanja ekonomskog troška privatnih zdenaca treba uključiti godišnje troškove održavanja, troškove električne energije za pumpanje (gdje se koristi) ili vremena potrebnog za zahvaćanje vode, te godišnji dodatak za zamjenu. Ovo potonje se može odrediti iz ekonomskog troška izvođenja zdenca podijeljenog s njegovim ekonomskim vijekom.

- **Za poboljšanu kvalitetu vode osiguranu projektom** - smanjivanje troškova svih obuhvaćenih korisnika zbog kupovanja vode u boci potrebne za piće ili kuhanje.

Kada se u sklopu projekta izvedu novi priključci na sustav odvodnje:

- **Uštede na održavanju septičkih jama.** Analiza pretpostavlja da u trenutnoj situaciji sva kućanstva bez priključka na sustav odvodnje svoje otpadne vode ispuštaju u otvorenu ili zatvorenu septičku jamu. Ekonomski trošak septičke jame treba odrediti na sličan način kao i za gore predloženi pristup za određivanje vrijednosti privatnih zdenaca.
- **Uštede na pražnjenju septičke jame** - ovo se odnosi na troškove redovitog pražnjenja septičke jame. Ovaj se trošak može odrediti ili kao naplaćeni financijski trošak (pri čemu to predstavlja spremnost na plaćanje) ili se može izračunati kao nastali troškovi resursa (uglavnom trošak transporta). Ako se koristi ono prvo, tada financijska naknada treba obuhvaćati sve nastale troškove.

3.4.3 Koristi po okoliš

Koristi po okoliš se uglavnom koriste za kvantificiranje učinka povećavanja standarda pročišćavanja otpadnih voda (a time i kvalitete vode u rijeci/moru). Ocjenjivanje koristi se može proširiti tako da se uključi povećani broj priključaka na odvodnju uz priznanje da postojeći sustavi dovode do nižeg standarda pročišćavanja. U tom se slučaju često uzimaju niže vrijednosti koristi.

Koristi od poboljšavanja stanja predmetnih vodotoka mogu se vrednovati na temelju spremnosti stanovnika da plate za takvo poboljšanje. Koristi se mogu odrediti:

- ili detaljnim studijama na razini projekta pomoću anketiranja potrošača (uvjetna procjena vrijednosti) ili tehnika poput metode troška putovanja;
- ili pozivanjem na međunarodnu literaturu s pretvaranjem vrijednosti spremnosti na plaćanje zbog razlika u visinama prihoda, utjecajima i okolišu na području obuhvaćenom projektom.

U većini država članica i za pojedinačne projekte koristi se pozivanje na međunarodnu literaturu. Detaljne studije se smatraju relevantnima (i mogućima) jedino za velike projekte koji će imati izuzetno značajan utjecaj na ekološki važnu imovinu. Mnoge države članice se pozivaju na rezultate izvješća Europske komisije „Koristi za države kandidatkinje od usklađivanja s pravnom stečevinom na području okoliša“ (Ecotec et al, 2001.; u daljnjem tekstu „Izvješće o pravnoj stečevini“). U tom su izvješću ocijenjene sljedeće koristi u sektoru vodoopskrbe/odvodnje:

- Zdravlje - Dostupnost vode za piće i poboljšanja u kvaliteti;
- Koristi za resurse - Korištenje u rekreacijske svrhe i korištenje na nizvodnom području;
- Ekosustavi - Kvaliteta vode u rijekama

U predmetnom su izvješću identificirane četiri vrste koristi od zakonskih propisa o vodoopskrbi/odvodnji:

- 1 Osiguranje čišće vode za piće;
- 2 Poboljšana kvaliteta vode za kupanje i drugih površinskih voda - predstavlja uporabnu vrijednost;
- 3 Poboljšana kvaliteta riječnog ekosustava - predstavlja neuprabnu vrijednost;
- 4 Koristi povezane s pecanjem.

Druga i treća od gore navedenih koristi se koriste u ekonomskoj ocjeni projekata povezane s pecanjem se ne ocjenjuju zasebno, budući da bi to uključivalo dvostruko uračunavanje koristi zajedno s onima ocjenjivanima za uporabne vrijednosti poboljšane kvalitete vode za kupanje i drugih površinskih voda.

U izvješću o pravnoj stečevini navode se sljedeće vrijednosti za koristi (u cijenama iz 1999. godine u eurima):

- Za vrednovanje poboljšane kvalitete vode za kupanje i drugih površinskih voda (uprabna vrijednost)
Ekonomske vrijednosti za poboljšanu kvalitetu vode za kupanje (uprabne vrijednosti) se određuju na

godišnjoj osnovi po stanovniku. Vrijednosti su određene u cijenama iz 1999. godine i potrebno ih je povećati. Budući da vrijednosti predstavljaju spremnost pojedinca na plaćanje, faktor povećanja treba izvesti iz promjena u visini prihoda kućanstva (i treba izostaviti učinke inflacije i deviznog tečaja).

Uporabne vrijednosti (godišnje eura po stanovniku - cijene iz 1999.)

Država	Niska	Visoka
Slovačka	20,71	25,45
Slovenija	31,47	38,67
Češka Republika	26,30	32,31
Mađarska	22,50	27,64

Za određivanje ekonomske koristi potrebno je utvrditi:

1. broj ljudi na području obuhvaćenom projektom;
2. broj (postotak) onih koji koriste predmetni vodotok (ili više njih) gdje se može utvrditi opipljivo poboljšanje zbog provedbe projekta.

Te faktore treba odrediti pojedinačno za svaki projekt, pri čemu treba voditi računa o važnosti predmetnog (predmetnih) vodotoka. Kao temelj se može koristiti sljedeće:

Utjecaj Projekta na postizanje usklađenosti s direktivama EK	Faktor po kojem Projekt utječe na usklađenosti s direktivama EK
Velik	0,67 - 1,00
Srednji	0,34 - 0,66
Mali	0,00 - 0,33

- Neuporabna vrijednost za poboljšanje iz osrednjeg stanja u dobro stanje.

Kao i u gornjem slučaju, budući da je kvaliteta vode u vodotocima uglavnom u zadovoljavajućem stanju i projekti uglavnom sadrže skromna poboljšanja u kvaliteti ispuštenih pročišćenih otpadnih voda, predlaže se da se koriste mjere nižih vrijednosti (poboljšanja iz osrednjeg u dobro stanje). U tablici u nastavku se navodi vrijednost utvrđena u Izvešću o pravnoj stečevini, što ponovno zahtijeva povećavanje cijena iz 1999. godine na cijene iz polazne godine. Treba koristiti isti faktor povećanja kao i onaj korišten za uporabne vrijednosti (vidi gore).

Neuporabna vrijednost za poboljšanje stanja vodotoka iz osrednjeg u dobro (Euro po kućanstvu po km vodotoka - cijene iz 1999. godine)

Država	€ pokućanstvu po km
Slovačka	0,0013
Slovenija	0,0010
Češka Republika	0,0017
Mađarska	0,0014

Kvantificiranje koristi zahtijeva da se procijeni dužina vodotoka poboljšanog stanja (u km) i udio nacionalnog stanovništva koji bi imao neuporabnu vrijednost. Kod ovog potonjeg u obzir treba uzeti važnost pogođenog vodotoka i mjeru u kojoj je o tome poznato stanovništvo. Kao temelj se može koristiti sljedeće:

Utjecaj Projekta na postizanje usklađenosti s direktivama EK	Faktor po kojem Projekt utječe na usklađenosti s direktivama EK
Velik	0,67 - 1,00
Srednji	0,34 - 0,66
Mali	0,00 - 0,33

3.4.4 Uštede u troškovima resursa: Pružatelj usluge

Te se koristi posebno odnose na radove na rekonstrukciji/zamjeni. Ekonomska se metodologija ponovno temelji na uštedi u troškovima resursa, pri čemu se ekonomska korist određuje kao troškovi koje bi poduzeće za vodoopskrbu/odvodnju imalo u scenariju bez projekta. Glavne kvantificirane koristi sažete su u nastavku.

- **Smanjivanje gubitaka vode/infiltracije** - ovo se vrednuje prema povećanim troškovima vode za piće (obrada / crpljenje) i otpadne vode (pročišćavanje i pumpanje) u odnosu na predviđene promjene u količinama u scenariju s projektom i scenariju bez projekta. Povećane troškove treba odrediti na temelju trenutnog troška pružanja usluge;
- **Uštede u redovitim (operativnim) troškovima zbog unapređivanja sustava** – ove koristi bi se prvenstveno odnosile na koristi od zamjene infrastrukture i u obzir bi se uzeli dobici na učinkovitosti (smanjeno održavanje / manja potrošnja energije) koji se mogu ostvariti korištenjem modernijih tehnologija i infrastrukture. Vrednovanje koristi se može provesti na temelju postojećih operativnih troškova. Međutim, za uštede u održavanju često je sigurnije koristiti predviđene potrebe održavanja umjesto stvarnog izdatka koji se u praksi može smanjiti zbog prevladavajućih financijskih ograničenja.

3.5 Sažetak

U nastavku je prikazano što sadrže tipične kvantificirane ekonomske koristi za projekte vodoopskrbe i odvodnje. Pri ocjenjivanju ekonomskih koristi treba se omogućiti fleksibilnost u određivanju glavnih ulaznih parametara u skladu s područjem obuhvaćenim projektom, postojećim aktivnostima i utjecajem projekta. Kad se to smatra važnim, mogu se kvantificirati i dodatne koristi. Može se koristiti sljedeći pristup za određivanje koristi:

Korist	Parametri za kvantificiranje
Uštede u troškovima resursa za korisnika	<ol style="list-style-type: none"> 1. Proširenje kanalizacije <ul style="list-style-type: none"> ○ Uštede u radu individualnih odgovarajućih sustava (trošak po godini - uključujući kapitalni trošak na godišnjoj razini - pomnoženo s brojem obuhvaćenih kućanstava) Oko 500 € po kućanstvu godišnje prilagođeno lokalnim uvjetima; 2. Priklučci na vodoopskrbu <ul style="list-style-type: none"> ○ Uštede u radu privatnih bunara (trošak po godini - uključujući kapitalni trošak na godišnjoj razini - pomnoženo s brojem obuhvaćenih kućanstava); 3. Kvaliteta vodoopskrbe <ul style="list-style-type: none"> ○ Uštede povezane sa smanjenim korištenjem vode u boci (ili ostalim mjerama za osiguranje kvalitete). Kvantificirane kao : obuhvaćeno stanovništvo * postotak koji mlienia preferirani način korištenja * trošak
Koristi po okoliš	<p>Koristi od poboljšanja stanja vodotoka vezane uz unaprijeđenu kvalitetu ispuštenih otpadnih voda vrednovane u skladu sa sljedećim parametrima:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Stanovništvo na predmetnom području; ○ Udio tog stanovništva kao predmetnog vodotoka; ○ Ekonomska vrijednost (izvor: Izvešće o pravnoj stečevini za uporabne vrijednosti za poboljšanu kvalitetu vode za kupanje. Vrijednosti su u eurima u cijenama iz 1999. godine i izražene su za druge srednjoeuropske zemlje. Konverzija radi učinaka cijena i razlike u prihodima daje vrijednost od oko 32 € po osobi godišnje) ○ <p>Specifično vrednovanje koristi za pećanje (broj korisnika * spremnost plaćanja za poboljšanja) se može dodati kad je to značajna aktivnost na predmetnom vodotoku.</p>

Korist	Parametri za kvantificiranje
Uštede operatora	Koristi preuzete iz financijske analize, uključujući: <ul style="list-style-type: none"> o smanjeni varijabilni troškovi vezani uz smanjivanje razine gubitaka (vodoopskrba) i infiltracije / oborinskih voda (odvodnja); o energetska učinkovitost (zamjena elektrostrojarske opreme); o smanjeni troškovi održavanja nakon zamjene zastarjele imovine i imovine u lošem stanju.

Mogu se javiti dodatne ekonomske koristi od provedbe projekata unapređivanja vodoopskrbe i odvodnje, ali se iste obično ne kvantificiraju i trebalo bi ih kvalitativno opisati. Takve koristi mogu uključivati sljedeće:

Korist	Parametri za kvantificiranje
Zdravlje	Vezani uz poboljšanu vodoopskrbu i bolje sanitarne uvjete. <ul style="list-style-type: none"> o Kvantifikacija zahtijeva određivanje uzročno-posljedične veze, što je subjektivna stvar; o Ako se kvantificira, temelj bi trebao biti pokazatelj QALY (liječenjem dobiveno vrijeme kvalitetno provedenog života izraženo u godinama), a ako nema dovoljno informacija, jednostavno smanjeni trošak lijekova;
Gospodarski razvoj	Višestruke koristi od dodatnih investicijskih izdataka <ul style="list-style-type: none"> o Kvantificiranje višestrukih učinaka zahtijeva znatnu količinu informacija o troškovima i o tome gdje će se i na što ti troškovi utrošiti; o Ako se kvantificira, u obzir treba uzeti odljeve (uvezena roba i usluge), promjenu u iskorištenim resursima u scenariju s projektom i scenariju bez projekta za koje treba obraditi jedino povećanu vrijednost dodatnih koristi;
Neuporabne ekološke vrijednosti	Estetska vrijednost koju društvo daje općim poboljšanjima u okolišu. Budući da se očekuje da će se stanje vodotoka poboljšati tek s umjerenog na dobro i da će imati uglavnom lokalizirane učinke, očekuje se da će ova vrijednost za većinu projekata biti relativno niska.

3.6 Rezultati ekonomske ocjene

Rezultate ekonomske ocjene treba navesti u sljedećem obliku:

Indikator	Kriteriji održivosti
Ekonomska interna stopa povrata (EIRR)	➤ Vrijednost veća od diskontne stope
Neto sadašnja vrijednost	➤ Pozitivna
Omjer troškova i koristi	➤ Veći od 1